

MATEMATIKA PRO PÁTÁKY

ZÁKLADNÍ POJMY, VZOREČKY A OPERACE S ČÍSLY

Číslo a číslice

Číslice (cifry): 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. Číslice jsou znaky, které tvoří čísla.

Číslo – jednociferná (jednotky) – např. 2, 4, 7
 – dvojciferná (desítky) – např. 21, 49, 56
 – trojčiferná (stovky) – např. 146, 208, 718

Číslo nesmí začínat nulou – např. 006 není trojčiferné číslo

Lichá čísla – končí číslicemi 1, 3, 5, 7, 9

Sudá čísla – končí číslicemi 0, 2, 4, 6, 8

Ciferný součet – součet všech číslic, ze kterých se číslo skládá

Zlomek – označuje část celku, $\frac{\text{čitatel}}{\text{jmenovatel}}$

 vybarvená $\frac{1}{3}$ (třetina) z celku vybarvená $\frac{1}{2}$ (polovina) z celku

Geometrie

Vrcholy geometrických útvarů pojmenováváme vždy **proti** směru hodinových ručiček.

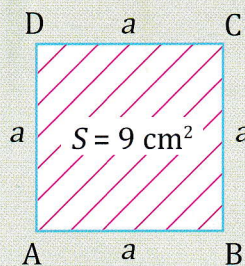
Čtverec:

obsah

$$S = a \cdot a$$

obvod

$$o = 4 \cdot a$$

$$a = 3 \text{ cm}$$

$$o = 12 \text{ cm}$$

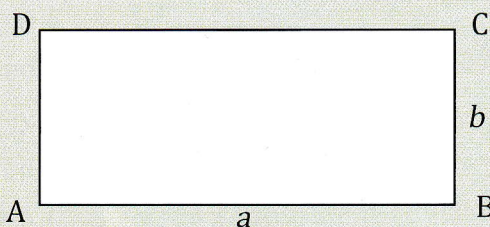
Obdélník:

obsah

$$S = a \cdot b$$

obvod

$$o = 2 \cdot (a + b)$$

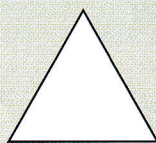
	Strana a	Obvod o	Obsah S
Čtverec 1	1 cm	4 cm	1 cm ²
Čtverec 2	2 cm	8 cm	4 cm ²
Čtverec 3	3 cm	12 cm	9 cm ²
Čtverec 4	4 cm	16 cm	16 cm ²
Čtverec 5	5 cm	20 cm	25 cm ²
Čtverec 6	6 cm	24 cm	36 cm ²
Čtverec 7	7 cm	28 cm	49 cm ²
Čtverec 8	8 cm	32 cm	64 cm ²
Čtverec 9	9 cm	36 cm	81 cm ²
Čtverec 10	10 cm	40 cm	100 cm ²
Čtverec 11	11 cm	44 cm	121 cm ²
Čtverec 12	12 cm	48 cm	144 cm ²

Trojúhelník: obvod $o = a + b + c$

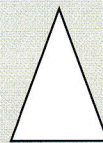
druhy trojúhelníků

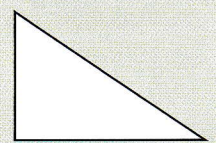
obecný – každá strana má jinou délku

rovnostranný – všechny strany jsou stejně dlouhé

rovnoramenný – dvě strany jsou stejně dlouhé (ramena)

pravoúhlý – jeden vnitřní úhel má velikost 90°

Trojúhelníková nerovnost: součet délek dvou libovolných stran musí být větší než délka strany třetí $a + b > c$, $a + c > b$, $b + c > a$

Základní početní operace a přednosti v počítání

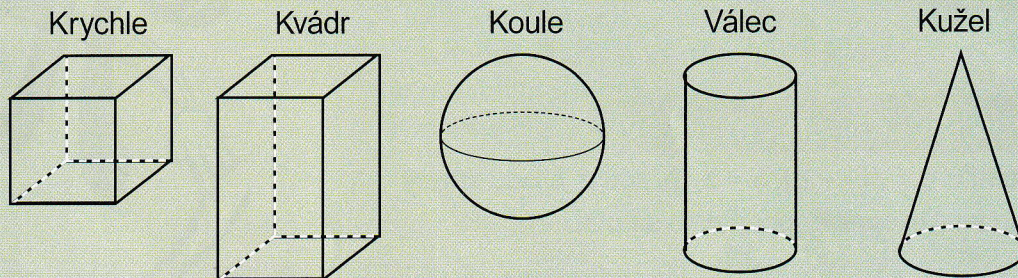
- Sčítání (+)** sčítanec + sčítanec = součet
Odčítání (-) menšenec - menšitel = rozdíl
Násobení (·) činitel · činitel = součin
Dělení (:) dělenec : dělitel = podíl

Při počítání má přednost závorka, pak násobení a dělení (postupně zleva doprava) a nakonec sčítání a odčítání (opět postupně zleva).

příklad: $99 - 5 \cdot (6 + 3) - 25 : 5 \cdot 3 = 99 - 5 \cdot 9 - 5 \cdot 3 = 99 - 45 - 15 = 39$

Prostorová tělesa

Převody jednotek

Hmotnost

- 1 kg = 1000 g
 1 t = 1000 kg
 1 q = 100 kg
 t = tuna
 q = metrický cent
 kg = kilogram
 g = gram

Délka

- 1 m = 1000 mm
 1 m = 100 cm
 1 m = 10 dm
 1 km = 1000 m
 km = kilometr
 m = metr
 dm = decimetr
 cm = centimetr
 mm = milimetr

Čas

- 1 týden = 7 dní
 1 den = 24 h
 1 h = 60 min
 1 min = 60 s
 1 h = 3600 s
 h = hodina
 min = minuta
 s = sekunda

Osová souměrnost

Abychom útvar mohli nazvat osově souměrným, musí existovat přímka, tj. osa, podle které se útvar zobrazí sám na sebe. Pokud bychom takový útvar vyrobený například z papíru přehnuli podle osy, obě poloviny se plně překryjí.

Graf

Způsob znázornění většího množství dat v diagramu. Díky legendě rozlišujeme, o čem vypovídají jednotlivé sloupečky. Čím vyšší sloupeček, tím vyšší je jeho hodnota.

Vybavení na lyžařském výcviku

